

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Ректор Сумського НАУ
академік НААН України
В.І. Ладика
« 15 » 05 2016 р.

ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА
ПІДГОТОВКИ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Галузь знань	21 Ветеринарна медицина
Спеціальність	212 ВЕТЕРИНАРНА ГІГІЄНА, САНІТАРІЯ І ЕКСПЕРТИЗА
Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий) рівень

212 Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза		
Тип диплома та обсяг програми	Диплом доктора філософії, перший науковий ступінь, 4 академічних роки 57 кредитів ЄКТС	
Вищий навчальний заклад	Сумський національний аграрний університет	
Ліцензуюча інституція	Міністерство освіти і науки України, вул. Герасима Кондратьєва, 160, м. Суми, 40021, Україна	
Період ліцензування	2016 рік	
Рівень програми	QF for ENEA – третій цикл, EQF for LLL – 8 рівень; НРК України – 8 рівень	
А	Мета програми	
	Підготовка висококваліфікованих науковців і науково-педагогічних кадрів у галузі ветеринарії шляхом здійснення наукових досліджень і отримання нових та/або практично спрямованих результатів, а також підготовки та захисту дисертацій.	
В	Характеристика програми	
1	Предметна область (галузь знань)	Ветеринарна гігієна, санітарія та експертиза (21 – Ветеринарна медицина)
2	Фокус програми: загальний/ спеціальний	<p>Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти за Законом України «Про вищу освіту», восьмий кваліфікаційний рівень Національної рамки кваліфікацій.</p> <p>Загальний:</p> <p>Дослідження закономірностей і розроблення науково-практичних основ, методів і підходів щодо:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Захисту життя або здоров'я тварин від ризиків, що виникають внаслідок проникнення, укорінення чи поширення шкідливих організмів, хвороб та організмів, які є носіями хвороб. • Захисту життя або здоров'я людей та тварин від ризиків, що виникають від добавок, забруднюючих речовин, токсинів або хвороботворних організмів, які містяться у харчових продуктах або кормах. • Захисту життя або здоров'я людини від ризиків, що виникають внаслідок хвороб, які переносяться тваринами або продукцією тваринного походження. • Уникнення або обмеження іншої шкоди, що завдається внаслідок проникнення, укорінення чи поширення шкідливих організмів. • Забезпечення безпечності харчових продуктів, здоров'я тварин; виробничих процесів та способів виробництва; процедур випробувань, інспекцій та ухвалень; карантинних режимів, включаючи відповідні вимоги щодо перевезення тварин або щодо матеріалів, необхідних для їх вживання під час перевезення; положення до відповідних статистичних методів, процедур відбору проб та методів аналізу ризику; вимог пакування та маркування, які безпосередньо стосуються безпечності харчових продуктів.

		<p>Спеціальний:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дослідження біологічних, хімічних і фізичних чинників з метою аналізу ризиків для виробництва, переробки, зберігання, транспортування й реалізації харчових продуктів і побічних продуктів тваринного походження. • Наукове обґрунтування забезпечення санітарно-гігієнічного контролю ланцюга виробництва, переробки й обігу харчових продуктів і побічних продуктів тваринного походження з метою гарантування їх безпечності та якості. • Аналіз показників безпечності та якості харчових продуктів, побічних продуктів тваринного походження та розроблення нових й удосконалення методів визначення та оцінки безпечності, що гарантують належний контроль, у т.ч. арбітражний. • Вивчення та аналіз впливу нових технологій та технічних рішень виробництва, переробки та обігу харчових продуктів і побічних продуктів тваринного походження на їх безпечність та якість з метою захисту довкілля, тварин і людей від небезпечних зооантропогенних і техногенних відходів. • Аналіз і оцінка ризиків, розробка критеріїв оцінювання санітарно-гігієнічного стану потужностей (об'єктів), що використовуються для виробництва та обігу харчових продуктів і побічних продуктів тваринного походження. • Аналіз, розробка та удосконалення системи моніторингу залишкових кількостей токсикантів у живих тваринах, харчових продуктах і побічних продуктах тваринного походження тощо. • Гармонізація чинних нормативно-правових актів щодо безпечності та якості, ветеринарно-санітарного контролю за харчовими продуктами, побічними продуктами тваринного походження тощо до сучасних міжнародних вимог.
3	Орієнтація програми	Освітня, дослідницька та прикладна. Наукові дослідження за новими та удосконаленими, практично спрямованими і цінними теоретичними і методичними результатами.
4	Особливості програми	<p>Освітня складова програми. Програма реалізується у невеликих групах дослідників. Вона передбачає диференційований підхід до аспірантів очної і заочної форми навчання та здобувачів.</p> <p>Програма передбачає 57 кредитів ЄКТС для обов'язкових навчальних дисциплін, з яких 42 кредити ЄКТС – за усіма циклами нормативних навчальних дисциплін (філософія науки, дослід у ветеринарній медицині, сучасні інформаційні технології у науковій діяльності, теорія комунікацій у професійному спілкуванні, методологія проведення наукових досліджень, моделювання та планування наукового експерименту, управління науковими проектами, реєстрація прав інтелектуальної власності, організація і методика проведення навчальних занять, методика та організація підготовки і написання дисертації, іноземна мова за професійним спрямування, методика підготовки наукових праць іноземною</p>

		<p>мовою, педагогічна практика). Ще 15 кредитів ЄКТС передбачено на дисципліни циклу спеціальної (професійної) підготовки (за вибором аспіранта).</p> <p>Наукова складова програми. Наукова складова освітньо-наукової програми передбачає здійснення власних наукових досліджень під керівництвом одного або двох наукових керівників з відповідним оформленням одержаних результатів у вигляді дисертації. Ця складова програми не вимірюється кредитами ЄКТС, а оформляється окремо у вигляді індивідуального плану наукової роботи аспіранта і є складовою частиною навчального плану.</p> <p>Особливістю наукової складової освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії зі спеціальності 212 Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза є те, що окремі складові власних наукових досліджень аспіранти зможуть виконувати під час практичних занять з дисциплін професійної підготовки.</p>
	С	
	Працевлаштування та продовження освіти	
1	Працевлаштування	<p>Дослідницька та викладацька діяльність у сфері ветеринарної медицини, а також ветеринарної гігієни та ветеринарно-санітарної експертизи.</p> <p>Адміністративна та управлінська діяльність у сфері ветеринарної медицини, сферах безпеки та окремих показників якості харчових продуктів і кормів, контролю за дотриманням санітарного законодавства.</p> <p>Посади згідно класифікатора професій України. Асистент (2310.2), доцент (2310.1), професор (2310.1), директор (керівник) малого промислового підприємства (фірми) (1312), директор (начальник) організації (дослідної, конструкторської, проектної) (1210.1), директор (начальник) професійного навчально-виховного закладу (професійно-технічного училища, професійного училища і т. ін.) (1210.1), директор (начальник, інший керівник) підприємства (1210.1), директор (ректор, начальник) вищого навчального закладу (технікуму, коледжу, інституту, академії, університету і тощо) (1210.1), директор курсів підвищення кваліфікації (1210.1), директор науково-дослідного інституту (1210.1), директор центру підвищення кваліфікації (1229.4), завідувач (начальник) відділу (науково-дослідного, конструкторського, проектного та ін.) (1237.2), завідувач відділення у коледжі (1229.4), головний лікар ветеринарної медицини (1237.1), лікар ветеринарної медицини (2223.2), лікар ветеринарної медицини з безпеки та якості сільськогосподарських і харчових продуктів (2223.2), лікар ветеринарної медицини з гігієни та санітарії (2223.2), лікар ветеринарної медицини м'ясопереробних підприємств (2223.2), начальник (заступник) Головного управління Держпродспоживслужби області (міста, району) (1229.3),</p>

		<p>головний інспектор державного контролю (1229.1), головний державний аудитор (1229.1), молодший науковий співробітник (ветеринарна медицина) (2223.1), науковий співробітник (ветеринарна медицина) (2223.1), викладач вищого навчального закладу (2310.2), завідувач лабораторії (1229.4).</p> <p>Місце працевлаштування. Міністерство аграрної політики і продовольства України, Головні управління Держпродспоживслужби області (міста, району), вищі навчальні заклади природничого спрямування, науково-дослідні інститути (станції, лабораторії), обласні та районні управління ветеринарної медицини, коледжі.</p>
2	Продовження освіти	<p>Навчання для розвитку та самовдосконалення у науковій та професійній сферах діяльності, а також інших споріднених галузях наукових знань:</p> <ul style="list-style-type: none"> - підготовка на 9-ому (постдокторському) рівні НРК України у галузі ветеринарної медицини; - навчання на 8-ому (докторському) рівні НРК України у споріднених галузях наукових знань; - освітні програми, дослідницькі гранти та стипендії (у тому числі і закордоном), що містять додаткові освітні компоненти.
Д		
		Стиль та методика навчання
1	Підходи до викладання та навчання	<p>Підхід до викладання та навчання передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - впровадження активних методів навчання, що забезпечують особистісно-зорієнтований підхід і розвиток мислення у аспірантів (здобувачів); - тісна співпраця аспірантів (здобувачів) зі своїми науковими керівниками; - підтримка та консультування аспірантів (здобувачів) з боку науково-педагогічних та наукових працівників НУБіП України і галузевих науково-дослідних інститутів, у тому числі забезпечуючи доступ до сучасного обладнання; - залучення до консультування аспірантів (здобувачів) визнаних фахівців-практиків з ветеринарної гігієни, санітарії і експертизи; - інформаційну підтримку щодо участі аспірантів (здобувачів) у конкурсах на одержання наукових стипендій, премій, грантів (у тому числі у міжнародних); - надання можливості аспірантам (здобувачам) приймати участь у підготовці наукових проектів на конкурси Міністерства освіти і науки України; - безпосередню участь у виконанні бюджетних та ініціативних науково-дослідних робіт.
2	Система оцінювання	<p>Освітня складова програми. Система оцінювання знань за дисциплінами освітньо-наукової програми складається з поточного та підсумкового контролю.</p> <p><i>Поточний контроль</i> знань проводиться в усній формі</p>

		<p>(опитування за результатами опрацьованого матеріалу).</p> <p><i>Підсумковий контроль</i> знань у вигляді екзамену/заліку проводиться у письмовій формі, з подальшою усною співбесідою.</p> <p>У межах дисциплін, що забезпечують професійну підготовку, позитивні оцінки з поточного і підсумкового контролю можуть виставлятися автоматично, якщо здобувачем підготовлені та опубліковані наукові статті у збірниках, які входять до фахових видань та/або видань, які включені до міжнародних наукометричних баз. Кількість статей та їх тематика узгоджується з науковим керівником.</p> <p><i>Наукова складова програми.</i> Оцінювання наукової діяльності здобувачів здійснюється на основі кількісних та якісних показників, що характеризують підготовку наукових праць, участь у конференціях, підготовку окремих частин дисертації відповідно до затвердженого індивідуального плану наукової роботи здобувача. Звіти здобувачів, за результатами виконання індивідуального плану, щорічно затверджуються на засіданні кафедр та вченій раді інституту (факультету) з рекомендацією продовження (або припинення) навчання.</p>
3	Форма контролю успішності навчання аспіранта (здобувача)	<p><i>Освітня складова програми.</i> Підсумковий контроль успішності навчання здобувача проводиться у формі:</p> <ul style="list-style-type: none"> - екзамен – за результатами вивчення таких обов'язкових дисциплін освітньої програми, як філософія та іноземна мова за професійним спрямуванням, а також екзамен за результатами вивчення дисциплін професійної підготовки; - залік – за результатами вивчення всіх інших дисциплін, передбачених навчальним планом. <p><i>Наукова складова програми.</i> Кінцевим результатом навчання здобувача є належним чином оформлений, за результатами наукових досліджень, рукопис дисертації, її публічний захист та присудження йому наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 212 Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза.</p>
Програмні компетенції		
Е		
1	Загальні (універсальні)	<p>Здатність до науково-професійного іншомовного мовлення. Здатність використовувати іноземну мову для представлення наукових результатів в усній та письмовій формах, для розуміння іншомовних наукових та професійних текстів для спілкування в іншомовному науковому і професійному середовищах.</p> <p>Здатність до цілісного викладу основних проблем філософії на рівні об'єктивного, ідеологічно незаангажованого сучасного бачення.</p>

		<p>Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>Комплексність у використанні інформаційних та комунікаційних технологій.</p> <p>Комплексність та системний підхід до проведення наукових досліджень на рівні доктора філософії.</p> <p>Компетентність володіння методами математичного і алгоритмічного моделювання при аналізі проблематики наукового дослідження.</p> <p>Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних наукових джерел. Здатність працювати з різними джерелами інформації, аналізувати та синтезувати її, виявляти не вирішені раніше задачі (проблеми) або їх частини, формулювати наукові гіпотези.</p> <p>Комплексність в організації творчої діяльності та процесу проведення наукових досліджень. Здатність організовувати творчу діяльність та процес проведення наукових досліджень.</p> <p>Здатність оцінювати та забезпечувати високу якість виконаних робіт.</p> <p>Здатність бути критичним та самокритичним. Здатність критично сприймати та аналізувати чужі думки й ідеї, шукати власні шляхи вирішення проблеми, рецензувати наукові публікації та автореферати, здійснювати критичний аналіз власних матеріалів.</p> <p>Здатність генерувати нові науково-теоретичні та практично спрямовані ідеї (креативність).</p> <p>Комплексність у прийнятті обґрунтованих рішень.</p> <p>Комплексність у розробці та реалізації наукових проектів та програм. Здатність розробляти та реалізовувати наукові проекти і програми в галузі ветеринарної медицини, гігієни, санітарії і експертизи, зокрема безпечності та окремих показників якості харчових продуктів і кормів.</p> <p>Комплексність у педагогічній діяльності щодо організації та здійснення освітнього процесу, навчання, виховання, розвитку і професійної підготовки студентів до певного виду професійно-орієнтованої діяльності.</p>
2	Спеціальні (фахові)	<p>Комплексність у проведенні досліджень у галузі ветеринарної медицини, гігієни, санітарії і експертизи.</p> <p>Здатність до ретроспективного аналізу наукового доробку у напрямі дослідження гігієни тварин, гігієни харчових продуктів і кормів.</p> <p>Комплексність у володінні інформацією щодо сучасного стану і тенденцій розвитку світової і вітчизняної ветеринарної науки, зокрема гігієни тварин, гігієни харчових продуктів і кормів.</p> <p>Здатність планування та управління часом підготовки</p>

	<p>дисертаційного дослідження.</p> <p>Комплексність у проведенні критичного аналізу різних інформаційних джерел, авторських методик, конкретних освітніх, наукових та професійних текстів у галузі ветеринарної медицини, гігієни тварин, санітарії і експертизи.</p> <p>Комплексність у виявленні, постановці та вирішенні наукових задач та проблем у галузі ветеринарної медицини, гігієни тварин, санітарії і експертизи.</p> <p>Комплексність у формуванні структури дисертаційної роботи та рубрикації її змістовного наповнення.</p> <p>Здатність створювати нові знання через оригінальні дослідження, якість яких може бути визнана на національному та міжнародному рівнях.</p> <p>Комплексність у публічному представленні та захисті результатів дисертаційного дослідження.</p> <p>Здатність брати участь у критичному діалозі. Здатність брати участь у наукових дискусіях на міжнародному рівні, відстоювати свою власну позицію.</p> <p>Здатність до підприємництва та прояву ініціативи щодо впровадження у виробництво результатів дисертаційного дослідження.</p> <p>Комплексність у набутті та розумінні значного обсягу сучасних науково-теоретичних знань у галузі гігієни тварин, гігієни харчових продуктів і кормів.</p>
F	Програмні результати навчання
	<i>Знання та розуміння іноземної мови, вміння та навички використовувати її для представлення наукових результатів в усній та письмовій формах, розуміння іншомовних наукових та професійних текстів, вміння та навички спілкування в іншомовному науковому і професійному середовищах, вміння працювати спільно з дослідниками з інших країн.</i>
	<i>Знання та розуміння теорії та методології системного аналізу, знання та розуміння етапів реалізації системного підходу при дослідженні процесів та явищ у ветеринарній гігієні. Санітарії та експертизи, вміння та навички використовувати методологію системного аналізу у гігієнічній науці.</i>
	<i>Знання та розуміння основних теоретичних понять у галузі інформаційних технологій та інформаційних систем. Знання методик та алгоритмів обробки великих масивів даних за допомогою інформаційних технологій. Вміння та навички використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, застосовувати інформаційні технології для обробки та аналізу результатів експериментальних досліджень та їх представлення.</i>
	<i>Знання основних понять математичної статистики та математичних методів моделювання. Вміння та навички застосовувати методи математичної обробки експериментальних даних та оцінки їх точності та достовірності.</i>
	<i>Знання та розуміння методів наукових досліджень, вміння та навички використовувати їх на рівні доктора філософії.</i>

	<i>Вміння та навички</i> працювати з різними джерелами, вишукувати, обробляти, аналізувати та систематизувати отриману інформацію. <i>Розуміння</i> наукових статей у сфері обраної спеціальності. <i>Вміння та навички</i> працювати з сучасними бібліографічними і реферативними базами даних, а також наукометричними платформами, такими як Web of Science, Scopus та ін. <i>Вміння та навички</i> відслідковувати найновіші досягнення у гігієнічній науці та знаходити наукові джерела, які мають відношення до сфери наукових інтересів здобувача. <i>Знання, розуміння, вміння та навички</i> використання правил цитування та посилання на використані джерела, правил оформлення бібліографічного списку. <i>Знання та розуміння</i> змісту і порядку розрахунку основних кількісних наукометричних показників ефективності наукової діяльності (індекс цитування, індекс Хірша (h-індекс), імпаکت-фактор. <i>Вміння та навички</i> аналізувати інформаційні джерела, виявляти протиріччя і не вирішені раніше проблеми або їх частини, формулювати робочі гіпотези.
	<i>Вміння та навички</i> організувати творчу діяльність та процес проведення наукових досліджень.
	<i>Вміння та навички</i> оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
	<i>Вміння та навички</i> критично сприймати та аналізувати чужі думки й ідеї, шукати власні шляхи вирішення проблеми, здійснювати критичний аналіз власних матеріалів.
	<i>Вміння та навички</i> генерувати власні ідеї та приймати обґрунтовані рішення.
	<i>Знання, вміння та навички</i> розробляти та реалізовувати наукові проекти і програми в галузі ветеринарної медицини, гігієни тварин, гігієни харчових продуктів і кормів.
	<i>Знання та розуміння</i> структури вищої освіти в Україні. <i>Знання та вміння</i> використовувати законодавче та нормативно-правове забезпечення вищої освіти. <i>Знання</i> специфіки науково-педагогічної діяльності викладача вищої школи. <i>Знання та вміння</i> використовувати сучасні засоби і технології організації на здійснення освітнього процесу. <i>Знання та вміння</i> використовувати різноманітні аспекти виховної роботи зі студентами та інноваційні методи навчання.
	<i>Вміння та навички</i> організувати творчу діяльність, роботу над науковими статтями та доповідями. <i>Вміння та навички</i> виконувати належні, оригінальні і придатні для опублікування дослідження в галузі ветеринарної медицини, гігієни тварин, гігієни харчових продуктів і кормів та суміжних з ним сферах природничих наук. <i>Вміння та навички</i> організувати самоперевірку відповідності матеріалів дисертаційного дослідження встановленими вимогам.
	<i>Вміння та навички</i> здійснювати ретроспективний аналіз наукового доробку у напрямі дослідження ветеринарної гігієни, гігієни харчових продуктів і кормів
	<i>Знання та розуміння</i> генезису розвитку наукової думки у галузі ветеринарної гігієни, санітарії та експертизи. <i>Вміння та навички</i> використовувати статистичні методи аналізу для встановлення тенденцій та динамічних процесів у ветеринарній гігієні, санітарії і експертизі.
	<i>Вміння та навички</i> планувати та управляти часом підготовки дисертаційного дослідження.
	<i>Вміння та навички</i> проводити критичний аналіз різних інформаційних джерел, конкретних освітніх, наукових та професійних текстів у галузі ветеринарної

	медицини, гігієни тварин, гігієни харчових продуктів і кормів.
	<i>Вміння та навички</i> виявляти та вирішувати наукові задачі та проблеми у галузі ветеринарної медицини, гігієни тварин, гігієни харчових продуктів і кормів. <i>Вміння та навички</i> формулювати мету, задачі, об'єкт та предмет дослідження. <i>Вміння та навички</i> формувати структуру дисертаційного дослідження та рубрикацію його змістовного наповнення, а також представляти власні результати на розгляд колег.
	<i>Вміння та навички</i> створювати нові знання через оригінальні дослідження, якість яких може бути визнана на національному та міжнародному рівнях. <i>Вміння та навички</i> брати участь у наукових дискусіях на міжнародному рівні, відстоювати свою власну позицію на конференціях, семінарах та форумах.
	<i>Вміння та навички</i> публічно представляти, захищати результати дисертаційного дослідження, обговорювати їх і дискутувати з науково-професійною спільнотою. <i>Вміння та навички</i> використовувати сучасні засоби для візуальної презентації результатів дисертаційного дослідження.
	<i>Вміння та навички</i> брати участь у критичному діалозі. <i>Вміння та навички</i> зацікавити результатами дослідження з гігієни тварин, гігієни харчових продуктів і кормів.
	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Знання</i> концептуальних, теоретичних і методологічних основ ветеринарно-санітарної експертизи харчових продуктів. <i>Вміння та навички</i> аналізу та оцінки біологічних, хімічних і фізичних чинників для виробництва, переробки, зберігання, транспортування й реалізації харчових продуктів і побічних продуктів тваринного походження. • <i>Знання</i> теоретичних і методичних основ забезпечення ветеринарно-санітарного контролю ланцюга виробництва, переробки й обігу харчових продуктів і побічних продуктів тваринного походження з метою гарантування їх безпечності та якості. • <i>Вміння та навички</i> розроблення нових й удосконалення чинних методів визначення та оцінки безпечності, що гарантують належний контроль показників безпечності та якості харчових продуктів. • <i>Знання</i> впливу нових технологій та технічних рішень виробництва, переробки та обігу харчових продуктів і побічних продуктів тваринного походження на їх безпечність та якість. <i>Вміння та навички</i> аналізу ризиків, розробка критеріїв оцінювання ветеринарно-санітарного стану потужностей (об'єктів), що використовуються для виробництва та обігу харчових продуктів і побічних продуктів тваринного походження.
G	Програмні результати наукової роботи
	<p><i>Підготовка та публікація</i> наукових статей (кількість яких передбачена відповідними нормативно-правовими актами), монографій, науково-методичних рекомендацій, тез доповідей.</p> <p><i>Участь</i> у виконанні бюджетних, госпдоговірних та ініціативних науково-дослідних робіт (тем).</p> <p><i>Участь</i> з доповідями на конференціях, семінарах, форумах.</p> <p><i>Впровадження</i> результатів дослідження у виробництво та навчальний процес.</p> <p><i>Підготовка і публічний захист</i> дисертації на засіданні спеціалізованої вченої ради.</p>
H	Перелік тем дисертаційних робіт
	1. «Застосування європейських стандартів GMP, GHP, GLP в управлінні якістю і

безпеки харчових продуктів в умовах підприємства».

2. «Експериментальне обґрунтування застосування принципів HACCP на підприємстві з переробки продукції тваринництва».

3. «Вплив умов вирощування, транспортування та забою тварин на якість м'яса (PSE-, DFD-м'ясо)».

4. «Аналіз санітарно-гігієнічного стану на переробному підприємстві у порівнянні з європейськими стандартами».

5. «Санітарно-гігієнічна оцінка безпечності та якості молока корів».

6. «Теоретичне обґрунтування санітарно-гігієнічної оцінки м'ясних туш за інфекційних хвороб тварин».

7. «Аналіз ризиків і визначення критичних контрольних точок виробництва в умовах м'ясопереробних підприємств».

8. «Ветеринарно-санітарні заходи щодо профілактики бактеріальних хвороб птиці»

9. «Удосконалення ветеринарно-санітарних заходів щодо отримання якісного і безпечного молока різних видів тварин».

10. «Вплив санітарно-гігієнічних умов виробництва меду різного ботанічного походження на показники його якості та безпечності».

11. «Вплив санітарно-гігієнічних умов виробництва риби на показники її якості та безпечності в Північно-Східному регіоні України».

12. «Гігієнічне обґрунтування використання пробіотиків при вирощуванні телят».